

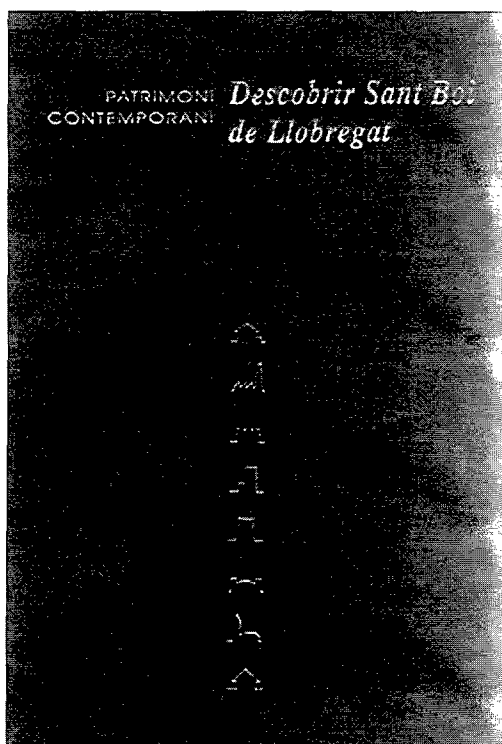
Mercè Fernández i Soley, Albert Lisbona i Monzón,
Sònia Turón i García:

PATRIMONI CONTEMPORANI.
DESCOBRIR
SANT BOI DE LLOBREGAT

Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana
de Barcelona i Columna, Barcelona: 1992.

Ignasi Juliachs i Baluda.

*Ressenyes
bibliogràfiques*

Despertar i estendre la consciència dels ciutadans de qualsevol població entorn de l'existència d'un passat en l'indret, no solament reflectit en la memòria i els documents, sinó també en un patrimoni arquitectònic que sovint evidencia les cicatrius infringides pels temps inexorable, és sempre tasca lloable, sinó imprescindible, quan de protegir aquest patrimoni es tracta. Bé que ho saben els tres autors del present catàleg, membres de l'Escola Taller del Patrimoni, -creada en felicitat matrimonial per l'Àrea Metropolitana de Barcelona i l'INEM-, pel fet de posar l'èmfasi del seu treball en l'elaboració d'un inventari detallat d'edificis de Sant Boi sota l'arc temporal que abasta la fi del segle XVIII i el present segle. Es vol que l'estudi, seriós, sistemàtic, sigui eina d'imprescindible referència a l'hora d'avaluar, en futures i, de segur, indeturbables accions, què cal o no conservar, i per això mateix, amb clarividència, el principal desti-

natari de l'obra és el veïnat de cada població, el primer que, si està informat, valorarà i defensarà allò que li és proper. Una altra qüestió, però, estaria a precisar -i no es fa en el present volum- quins seran els eficaços mecanismes de distribució que faran arribar l'obra als seus destinataris. Naturalment, el catàleg no és sinó un més dins de l'empresa endegada per l'Escola Taller, la qual vol abastar tots els municipis de l'Àrea Metropolitana i que ja ha atès Cornellà, Esplugues de Llobregat, Gavà, L'Hospitalet, Ripollet i El Prat.

El volum és presentat en unes dimensions de 23,5 x 32 cm. amb total senzillesa, de confecció rústica, mancat de l'ellim de reforçat, amb tapa dura folrada amb gèltex; imprès a una tinta sobre bon paper, sorprèn, però, que presenti unes reproduccions fotogràfiques de molt baixa qualitat, la qual cosa dificulta en algunes ocasions la identificació de l'edifici de què es parla.

Una observació tindriem, si més no en el cas específic de Sant Boi: el seu Patrimoni Arquitectònic presenta una riquesa -inusual, lamentablement, en altres indrets de l'Àrea- que va més enllà de l'arc contemporani, per endinsar-se en el brou medieval i modern; uns substrats que haguéssin meregut total atenció per sobrats drets propis. La limitació temporal posada al catàleg l'excusa, però no evita el lament per l'absència, alimentat, a més, en comprovar que hi apareixen immobles de fascinant híbridisme com ara Can Silio, és a dir, la Casa dels Senyors de la Pobla, l'inocultable origen medieval de la qual es remunta al 1426, tot i que al cadastre té com a data de construcció el 1840 i que patí restauració el 1931 per esdevenir Biblioteca Popular.

Com a catàleg que és, el volum ha estat organitzat per capítols temàtics: Patrimoni Residencial, de Serveis Agrícola, Religios i Militar, Industrial, i fins i tot, Patrimoni Desaparegut, el que, tot i sent una singularitat en aquest tipus d'obra, a l'ensems, pot contribuir a despertar, per impacte, l'apreci popular que se cerca quant al que queda. Els edificis són presentats a manera de fit-

xes; tret d'alguns immobles en particular, cada full n'atén un, del qual s'apropa no solament una detallada descripció de las seves parts -fruit d'un aplicat treball de camp-, sinó també unes informacions de caire històric -resultat de la pacient consulta a tota mena d'arxius i de particulars, sense bandejar la memòria col·lectiva- que faciliten la data de construcció, el nom popular de l'edifici, els usos antics i actuals, a més d'anècdotes i fets pertinents-, que en alguns casos en concret (la bomba que va esclatar el 1887 en l'edifici que després fou l'actual Ajuntament) no deixen de ser sucoses aportacions. Es troba a faltar amb certa freqüència, però, l'esment de l'arquitecte autor de l'edifici.

Algunes d'aquestes fitxes presenten la reproducció d'alçats, contribució que, a causa del poc reeiximent fotogràfic, hagués estat convenient d'estendre, en la mesura del possible, a tot el volum.

Altrament, una major atenció als valors artístics d'alguns edificis hagués estat d'agrair. Naturalment, no tot el catalogat necessita aquest tipus d'aportació -ja que els propis autors aclareixen que els acompanya una concepció que bandeja la identificació de Patrimoni Cultural amb Patrimoni Artístic, per adscriure's a una posició atenta als edificis com a representatius d'un moment concret, que sumi el valor documental, a l'artístic, si s'escau; això no obstant, certa presència d'edificis de traça neogotitzant, eclèctics o d'inspiració classicista, i modernistes, haguéssin merescut major relleu artístic, ja que són exponents, en la seva majoria, d'un arc que abasta des de mitjan segle XIX fins el primer quart del present segle, moment en què Catalunya desenvolupà singulars criteris en estil arquitectònic, on planteja cert pintoresquisme, sobretot en les cases i jardins senyorials, i on noms com Elies Rogent, Jujol, Cadafalch, Domènech i Muntraner, o Gaudí i moviments com el noucentisme, brillen amb llum pròpia. D'aquest brou, el Patrimoni de Sant Boi no n'està exempt, i certa apreciació en aquest sentit, a més de valorada, hagués contribuït a reforçar l'objectiu de l'obra.

Es fa impossible ignorar el valor artístic, en la mesura del que cap, d'edificis com ara l'església del Psiquiàtric Masculí, del Palau Marianao, de la pintoresca torre-mirador de la Plaça La Miranda, de Cal Garrofa, de l'edifici modernista del carrer Francesc Pi i Margall, de la Torre del Sol, de Can Castells, de la casa amb torreó del carrer Miquel, de la imponent Torre Figueres, o de l'ermita de Sant Ramon de les Golbes; tots ells, exponents d'una ciutat, cada cop més interconnectada amb Barcelona, amb clara pujança ja des d'inicis del XIX, amb un progressiu augment demogràfic, amb notòries transformacions urbanístiques, on s'implanten decidides les indústries, alhora que esdevé privilegiat lloc residencial i d'estiueig de burgesos barcelonins adinerats i on alguns pagesos esdevenen rics hisendats. La inauguració de l'estació de tren dels "Ferrocarriles Económicos del Bajo Llobregat", el 1912, no pot ser ignorada en aquesta conjuntura afavorida, malgrat el sotrac que significà la construcció del pont de Molins de Rei el 1769, que desvià els camins de comerç cap a Barcelona, i de la fatalitat d'un pont per unir la ciutat amb l'altre cantó del riu, que queia repetidament, des del 1315.

Altrament, esdevé mèrit de l'obra el fet que cada inici de capítol temàtic presenta l'ajut d'un mapa de la població; un llistat adjunt numerat de tots els edificis -o carrers, en el cas del Patrimoni Residencial- que a continuació s'atenen, en facilita immediatament la localització.

Ja acabant, cal esmentar la succinta visió històrica i urbanística de Sant Boi que els autors fan avinent, després de la presentació, i en la qual eficaçment se'ns apropa l'evolució i transformacions de l'indret, des de les primeres notícies, al segle IV, amb ibers al turó de l'església i al castell, passant per la presència romana i goda, la minsa permanència de l'Islam, que això no obstant té temps d'anomenar Alcalà a l'indret, fins la primera datació de l'església de Sant Baldiri el 966; es continua amb l'aparició, al segle XI, dels tres nuclis de poblament documentats (el Castell, el barri de Sant Pere i la Pobla Arlovina), es fa

esment de la pertinença del Castell de Jaume II, i de la compra feta per Guillem de Llàcera, que gaudia d'una de les tres jurisdiccions, la de l'Alou, i les altres dues eren la Pobra Arlovina, propietat de les monges de Valldonzella des del XV, i la del Reial, uns terrenys entre l'Alou i el carrer de la Barca, que havien pertangut a Jaume I. Paral·lelament al progrés de l'agricultura, al XVI, -mercès al Delta- la ciutat creix en habitants, carrers i cases de rics pagesos; l'aparició de les primeres petites indústries artesanes i els fets de la Guerra dels Segadors i la del Francès, seran, en aquest resum, el pòrtic -ja en ell mateix poderosament transformador de la ciutat- que obrirà pas al decisiu segle XIX, en una conjuntura d'industrialització progressiva, que durà indeturablement al trasbalsador segle XX, des de l'inici amb projectes d'eixample que es van fent realitat; les fortes immigracions dels anys seixanta faran néixer nous barris perifèrics, sense planificació, i per tant, d'urbanització desorganitzada i poc dignificant, circumstància generadora de noves conflictivitats.

Un glossari de termes tècnics i artístics, que reforça la voluntat popular de la publicació, en voler clarificar determinada terminologia al possible lector, així com una oportuna bibliografia complementària entorn de la ciutat, un llistat d'arxius i centre consultats i un apèndix amb tots els immobles atesos en el volum, existents o ja no, arrodoneixen a manera de colofó una investigació sens dubte apreciable.